

НОВИ САД - На данашњи дан 1597. године у Венецији је одштампан први српски буквар. Реч је о делу данас званом као Буквар Инока Саве. Прво издање објављено је тада код Ђулијана Антонија Рампацетија, венецијанског штампара и издавача. Учени Инок Сава Дечанац, монах и писац, разлучио је притом рускословенско и српкословенско језичко наслеђе, при чему је српску редакцију истакао у тексту.

Данас је среда, 20. мај, 2026. године. До краја године има 225 дана.

1498 - Португалски морепловац Васко да Гама упловио је у луку Каликут на југозападу Индије, пошто је претходно први успео да оплови око Африке.

1506 - Умро је шпански морепловац италијанског порекла Кристифор Колумбо, који је 1492. открио Америку, верујући да је открио источне обале Индије. После више покушаја у Португалији и Шпанији, склопио је погодбу са шпанским краљевским паром Фердинандом V (од Арагона) и Изабелом I (од Кастиље) о финансирању експедиције. Обећана му је десетина робе коју донесе, власништво над осмином земље коју открије, добио је три једрењака, звање адмирала океана и вице краља земаља које освоји. Испловио је 3. августа 1492. и 12. октобра исте године стигао до острвца Гванахани (Сан Салвадор) у групи Бахамских острва, затим на Кубу и Хаити. На другом путовању, од 1493. до 1496, открио је Доминику, Гваделуп, Порторико и Јамајку, на трећем од 1498. до 1500. Тринидад и обале Јужне Америке (ушће реке Ориноко), а на четвртм од 1502. до 1504. Хондурас.

1799 - Рођен је француски писац Оноре де Балзак, зачетник европског реализма, аутор око стотину књига с више од 2.000 ликова. Приказао је широку галерију типова из свих друштвених средина, разних темперамената и карактера, које покрећу разнолике побуде, од новца до власти, од љубави и идеализма до слепих нагона и бруталне експлоатације. У уметничкој обради оставили су траг гигантски обим дела и релативно

кратак списатељски рад од само 19 година, током којег је продавао и ненаписане или незавршене књиге и често стварао под притиском рокова. Романи под заједничким називом "Људска комедија" имају и вредност готово социолошких студија. Дела: романи "Евгенија Гранде", "Чича Горио", "Гопсек", "Изгубљене илузије", "Сељаци", "Рођака Бета", "Голицаве приче", "Шуани".

1806 - Рођен је енглески филозоф и економиста Џон Стјуарт Мил, један од твораца либералне политичке теорије. У логици је усавршио истраживања узрочних односа међу појавама, а у етици заступао утилитаризам полазећи од учења енглеског филозофа Џеремија Бентама. У економији је последњи значајан представник енглеске класичне школе, познат је по теорији трошкова производње. Његово најзначајније дело "О слободи" на српски је први превео, написао предговор и објавио 1867. године кнез Петар Карађорђевић, од 1903. до 1921. краљ Србије. Остала дела: "Систем логике", "Утилитаризам", "О представничкој влади", "Принципи политичке економије", "Огист Конт и позитивизам", "Потчињеност жена".

1834 - Умро је француски генерал и државник Маркиз Лафајет, који се од 1777. до 1781. уз америчке колонисте борио за ослобођење Северне Америке од Британаца. У Француској револуцији залагао се за начело уставне монархије. Као командант Националне гарде у јулу 1791. наредио је да се на Марсовом пољу пуца у Парижане који су протестовали што је краљ Луј XVI остао на престолу, а кад се револуција окренула против краља, напустио је команду над Централном армијом и 1792. променио страну. Био је неактиван током владавине Наполеона I, а у Јулској монархији успостављеној 1830. опет је командовао Националном гардом.

1896 - Умрла је немачка пијанисткиња Клара Шуман, један од највећих клавирских мајстора 19. века. Широм Европе популарисала је дела Роберта Шумана, за којег се удала 1840, затим Лудвига ван Бетовена, Фредерика Шопена, Јоханеса Брамса, Феликса Менделсона. Била је врхунски интерпретатор.

1908 - Рођен је амерички филмски глумац Џејмс Мејтланд Стјуарт, чију је глуму одликовала изузетна уверљивост. Филмови "Мистер Смит у Сенату", "Филаделфијска прича" (Оскар), "Конопац", "Винчестер 73", "Прича о Глену Милеру", "Највећа представа на свету", "Прозор на двориште", "Човек који је знао превише", "Вртоглавица", "Анатомија једног убиства", "Човек који је убио Либерти Валанса", "Јесен Чејена", "Парада лудака".

1915 - Рођен је израелски генерал и политичар Моше Дајан, победник у рату против Арапа у јуну 1967, у којем је Израел, после војних провокација Египта, за шест дана запосео Синај, Газу, Западну обалу и Голанску висораван. У 14. години постао је члан "Хагане", илегалне јеврејске војне организације, а у саставу британских снага од 1937. до 1941. борио се против Арапа у родној Палестини. У Другом светском рату 1941. изгубио је око у бици против трупа француске марионетске владе у Сирији. Од 1953. до 1958. био је начелник Генералштаба израелске армије, а од 1959. до 1964. министар пољопривреде и један од првака владајуће партије "Мапај", из које је изашао 1965. Министар одбране био је 1967. и поново 1973. и 1974, кад је поднео оставку. Шеф дипломатије постао је 1977, али се 1979. повукао због неслагања с премијером Менахемом Бегином о политици према Арапима.

1920 - Убијен је мексички председник Венустијано Каранса, којег је наследио Адолфо де ла Уерта.

1922 - Најмање 90 особа је погинуло кад је британски брод "Египат" потонуо код острва Ушант наспрам француске северозападне обале, после судара у густој магли с француским бродом "Сена". Са "Египтом" је на морско дно отишло и злато и сребро у вредности милион фунти.

1927 - Миром у Џеди потписаним с краљем Ибн Саудом, Велика Британија је признала Саудијску Арабију.

1956 - Експлодирала је прва водородна бомба бачена из авиона, коју су Американци избацили изнад пацифичког острва Бикини.

1956 - Умро је енглески писац и карикатуриста Макс Бирбом, мајстор сатире и ироније. Дела: "Зулејка Добсон", "Дела Макса Бирбома".

1980 - У Квебеку је на референдуму о независности од Канаде 60 одсто бирача гласало против отцепљења.

1985 - Тројица израелских војника размењени су за 1.150 Либанаца и Палестинаца у израелским затворима.

1990 - У Румунији је на првим демократским слободним изборима после 45 година победио Фронт националног спаса.

1992 - Москва је упозорила да је против страног мешања у сукоб Јермена и Азера у области Нагорно Карабах.

1995 - Заирска влада подигла је карантин у региону погођеном смртоносним Ебола вирусом, који је однео око 300 живота и изазвао панику и ван Заира.

1997 - У Киншасу, главни град Конга (претходно Заир), тријумфално је ушао нови председник те афричке земље Лоран Кабила, после победе његових снага у седмомесечном грађанском рату и збацивања председника Моботуа који је побегао у иностранство.

1999 - У нападу авиона НАТО убијена су четири пацијента у болници "Др Драгиша Мишовић" у Београду. Два пројектила уништила су одељења за неурологију, за дечје плућне болести и за гинекологију и операционе сале на неурологији, гинекологији и хирургији. Напад је потом у средишту НАТО у Бриселу описан као "грешка", уз тврдњу да је реч само о једној ласерски вођеној бомби која је експлодирала "око 500 метара од центра циљаног подручја".

1999 - Противавионци 250. бригаде противваздушне одбране Војске Југославије, који су непуна два месеца раније оборили амерички "F-117A", погодили су изнад Сурчина код Београда, на 5.000 метара висине, "велики циљ", који се потом срушио у Спачванску шуму у Хрватској, објавили су касније српски медији. Према том извору, пратећи радио саобраћај у ваздуху ВЈ је сазнала да је оборен стратешки бомбардер "B-2A", што су у пролеће 2000. потврдили и руски обавештајни извори. Наводно је реч о првој из серије најскупљих летелица америчког ратног ваздухопловства названој "Дух Мисурија", "стелт" (невидљиве) технологије као и "F-117A", предатој у децембру 1993. 509. бомбардерском Вингу у бази Вајтмен. "Дух Мисурија", који је 13 дана раније разорио кинеску амбасаду у Београду, погођен је при повратку у групи с још два авиона, с којима

је разорио болницу "Др Драгиша Мишовић". НАТО о томе ништа није саопштио.

2002 - Источни Тимор прогласио је независност пошто је мисија Уједињених нација која је управљала бившом португалском колонијом од 1999, кад су ту острвску државу напустиле индонежанске снаге, предала власт локалној влади.

2004 - Припадници "Божје армије отпора" у Уганди, екстремне псеудохришћанске организације без прецизне политичке платформе, масакрирали су више од 40 особа у једном селу на северу земље.

2006 - Више од 100 лица је погинуло у тајфуну који је погодио Вијетнам, Кину и Филипине, а око 400 се воде као нестали. Тајфун Чанчу прошао је преко Јужног кинеског мора, остављајући за собом пустош. Многи рибарски бродови су потонули, а више стотина рибара је нестало. На стотине људи у Вијетнаму годишње изгуби живот у природним непогодама, нарочито у олујној сезони од маја до октобра.

2007 - Најмање 48 особа је погинуло у палестинском избегличком логору на северу Либана у сукобима либанске војске и екстремиста повезаних са међународном терористичком мрежом Ал Каида.

2007 - Српска тенисерка Јелена Јанковић победила је у финалу "Italian open" - отвореног првенства Италије, Русињу Светлану Кузњецову.

2008 - Умрла је руска песникиња Рима Казакова. Прву песничку збирку "Сусрет на Истоку" објавила је 50-их, а потом је публиковала још тридесетак збирки поезије међу којима су: "У тајги не плачу", "Стихови", "Јелке зелене", "Пробни камен". На њене стихове музику су компоновали Александра Пахмутова, Анатолиј Савченко и Владимир Шаински. Остварила се и као прозни писац, а годинама је радила и као уредник "Филмских новости", преводилац и предводник руског Савеза писаца.

2008 - Преминуо је Љубиша Цветковић, писац најтоплијих песама и најлепших мелодија о нишлијским механама, сокацима и уопште локалним особеностима, међу којима су

посебно прихваћене: "Куде је тај Ниш" и "Ватише коло нишке девојке".

2012 - Преминуо је Јуџин Поли, амерички иноватор, инжењер, изумитељ даљинског управљача за телевизор. Поли је "даљински", назван првобитно "флешматик" разрадио 1955, заједно са колегом Робертом Адлером. Њихов изум је 1997. године Америчка ТВ академија наградила "Емијем". Поли је са 20 година постао инжењер, а имао је 18 патентираних изума.

2018 - Левичарски лидер Венецуеле Николас Мадуро освојио је нов шестогодишњи председнички мандат. Према званичним резултатима Мадуро је добио 5,8 милиона гласова, односно приближно 68 одсто, док је његов главни противкандидат Хенри Фалкон, бивши гувернер, освојио 1,8 милиона. Социјалиста Мадуро, доследни је следбеник Уга Чавеса који је преминуо 2013. Венецуела је суочена с низом притисака, укључујући санкције, па је та земља упркос богатству нафтом у озбиљној кризи. САД, званични Брисел, као и више земаља Латинске Америке (Група Лима) одмах су најавиле да неће признати резултате избора.

2022 - Последњи преостали припадници украјинског пука "Азов" предали су се у Маријупољу, после вишемесечних борби. Стратешки важна лука и индустријски центар на Азовском мору Мариупољ, од почетка рата у Украјини крајем фебруара био је поприште борби. Борбе око челичане Азовстаљ вођене су од 19. марта. Почев од 16. маја 2.439 припадника пука "Азов" и других украјинских снага, који су се налазили на простору Азовстаља, положило је оружје и предало се. Последња група у којој је био 531 припадник украјинских снага предала се 20. маја, када су руске снаге преузеле потпуну контролу.

(Танјуг)